

Hela skolan skriver 2022: Novelltema – Ombytta roller

Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar - Svenska/Svenska som andraspråk, Årskurs 4-6

Del 3 av 6 i Hela skolan skriver noveller

Syfte

Uppmuntra och inspirera till skrivande.

Lärarna reflekterar

Tankar och upplägg finns här: [Hela skolan skriver noveller](#). Årets tema präglas av några uppmärksammade nyheter under året. Med några anpassningar och förenklingar fungerar temat och upplägget även för yngre elever.

Om temat Ombytta roller

Det är lätt att ta mycket här i livet för givet. Vi gnäller över det vi inte har, men ser inte allt som vi har råkat få gratis. Vi funderar oftast inte på vad som är rättvist och det är lätt att tro att alla andra har samma eller bättre förutsättningar. Det kan vara viktigt att fundera på hur det skulle vara om man bytte plats med någon som har det sämre ställt än man själv. Att berätta om "ombytta roller" kan vara ett kraftfullt sätt att ifrågasätta och utmana samhällets orättvisor och skapa medvetenhet om sociala problem. Genom att utforska "ombytta roller" med fokus på någon som har det sämre kan författare utmana sina läsare att reflektera över orättvisor och skapa empati för dem som lever under svåra förhållanden. Det kan också bidra till att öka medvetenheten om behovet av förändring och skapa en kritisk diskussion kring sociala rättvisor och lika möjligheter.

Årets novellskrivande ska handla om det: Du, eller den du berättar om, byter plats med någon annan. En del av skrivandet är själva *transformationen* till den andra platsen (eller tiden). Fundera på hur du hamnar i den andra rollen. Rollbytet kan äga rum genom till exempel en dröm, portal, ett möte eller uppvaknande. Skrivandet kan kretsa kring förändring, maktrelationer, livsvillkor och perspektivskiften. Här är några förslag på vad du kan skriva om:

Livsvillkor: Kämpar du mot klimatkatastrofens stigande havsnivåer på Fijiöarna, översvämningar i Pakistan eller mot den extrema torkan i Somalia?

Socialt: Strider du för dina rättigheter som kvinna i Iran eller för kvinnlig rösträtt i Sverige under början av 1900-talet?

Ekonomiskt: Du får leva som en fattig bonde på medeltiden eller du kanske byter plats med ett barn i en flerbarnsfamilj som bor i en nedgången och alldeles för liten lägenhet? Vilka hinder, svårigheter och fördomar möter du i din vardag?

Politiskt: Du har blivit tvångskommenderad soldat vid finska gränsen under andra världskriget eller du har hamnat i kriminella krafters klor. Vad tvingas du göra för att överleva?

Bildning: I Sverige har alla rätt att gå i skola. Villkoren att studera vidare på universitet och högskola för alla människor är förhållandevis goda. Så ser det inte ut i hela världen. Du hamnar på ett ställe där du vill gå i skolan, men din ställning gör det väldigt svårt.

Till eleven – Din ombytta roll och hur du hamnar där

Du bestämmer själv vem du byter plats med, men det ska vara med någon som kämpar med större svårigheter än du själv. Du bestämmer i vilken tid och vilken miljö du hamnar och du bestämmer hur du hamnar där. Du kan resa i tiden, tvingas in i en annan kropp, utsättas för kriminella ligor och bli av med dina ID-handlingar. Du bestämmer också om du blir fast i den nya rollen eller om du på något sätt tar dig tillbaka. Fundera över vilka lärdomar du drar av dina erfarenheter oavsett om de blir permanenta eller är begränsade till en kort tid.

Ombytta roller i litteraturen

Lotteriet av Shirley Jackson: En novell där invånarna i en by deltar i en årlig lotteri. Den som "vinner" får se sitt liv bli totalt omkastat.

Förvandlingen av Franz Kafka: Gregor Samsa vaknar en dag och finner att han har förvandlats till en insekt.

Halsbandet av Guy de Maupassant: En kvinna lånar en dyr halskedja för en speciell tillställning och förlorar den på vägen hem från festen.

Förberedelser

Låt eleverna fundera en stund på vem de vill skriva en novell om.

**OMBYTTA
ROLLER**

Vem byter roll?
Med vem?

Var hamnar personen?
Genom vad och hur?

Vilken tid utspelar sig
handlingen? Hur länge?

I vilket sammanhang
befinner sig personen?

Vilka problem, hinder och
svårigheter möter personen?

Lgr22 Syfte

Utveckla förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift, urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer.

Förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.

Förmåga att läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.

Centralt innehåll*

Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva ord, meningar och olika typer av texter med anpassning till

deras uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord och bild samspekar, såväl med som utan digitala verktyg.

Betygskriterier*

Eleven skriver olika slags texter med **god** språklig variation, **väl fungerande** struktur och innehåll samt **god** anpassning till texttyp, syfte, mottagare och sammanhang. Eleven följer språkliga normer på ett **väl fungerande** sätt.

Eleven läser skönlitteratur och sakprosatexter med **mycket gott** flyt och visar **mycket god** läsförståelse. Dessutom sammanfattar eleven olika texter med mycket god säkerhet. Eleven för **välutvecklade** resonemang om innehållet i olika texter. Eleven visar också **mycket goda** kunskaper om skönlitteratur och de sammanhang som olika verk har tillkommit i.

* årskurs 7-9